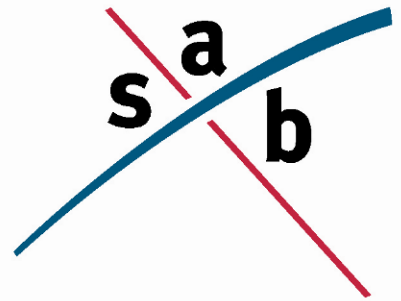

Briefrapport

aan: Ron Osenga, gemeente Gorinchem

van: SAB

ons kenmerk: GER/HOMV/100284

datum: 10 februari 2016

betreft: Quick scan flora en fauna, realisatie van der Valk Hotel, Franklinweg te Gorinchem

AANLEIDING EN METHODE

Op een perceel aan de Franklinweg te Gorinchem is men voornemens om een amusino met een hotel, bioscoop en casino te realiseren. Voordat dit plan kan worden uitgevoerd, dient eerst een onderzoek plaats te vinden in het kader van de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en eventueel andere geldende natuurregeling. De resultaten van dit onderzoek zijn verwoord in voorliggende quick scan flora en fauna.

De quick scan flora en fauna is gebaseerd op een biotoopschatting door een ecooloog van SAB door middel van een eenmalig veldbezoek op 3 februari 2016. Bij het opstellen van de quick scan flora en fauna is verder gebruikgemaakt van de meest recente verspreidingsgegevens van soorten. Op basis van deze methode zijn uitspraken gedaan over de mogelijke aanwezigheid van beschermde planten en dieren in het plangebied. Het veldbezoek heeft nadrukkelijk niet de status van een volledige veldinventarisatie, daar een volledige veldinventarisatie een hogere onderzoeksinspanning vergt en dit voor een algemene gebiedsscan niet noodzakelijk is. Deze quick scan is uitgevoerd op basis van de momenteel geldende uitwerking en interpretatie van beleid en wetgeving.

GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE PLANNEN

Het plangebied ligt net ten oosten van de kern van Gorinchem (provincie Zuid-Holland). De gemeente Gorinchem ligt ten noorden van de gemeente Woudrichem, ten westen van de gemeente Lingewaal, ten zuiden van de gemeente Giessenlanden en ten oosten van de gemeente Hardinxveld-Giessendam. Gorinchem ligt aan de rivieren de Linge en de Boven Merwede. De omgeving wordt gekenmerkt door agrarisch gebied en ligt gedeeltelijk in de Alblasserwaard en gedeeltelijk in de Tielerwaard. De gemeente Gorinchem wordt doorsneden door de rijksweg A15 en de rijksweg A27. Het plangebied bevindt zich ten zuiden van rijksweg A15 en grenst in het noorden aan een watergang, in het oosten en westen aan bebouwing en in het zuiden aan de Franklinweg. Onderstaande afbeelding geeft de globale ligging van het plangebied weer.

SAB • Arnhem

bezoekadres
Frombergdwarstraat 54
6814 DZ Arnhem

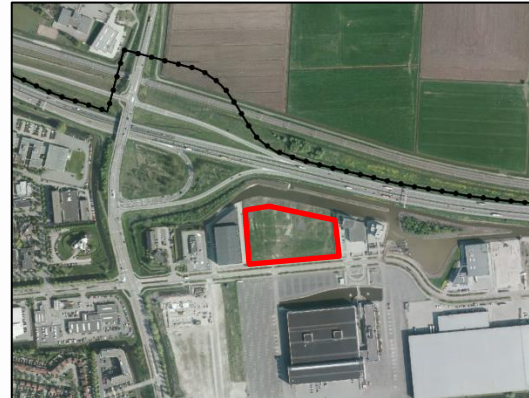
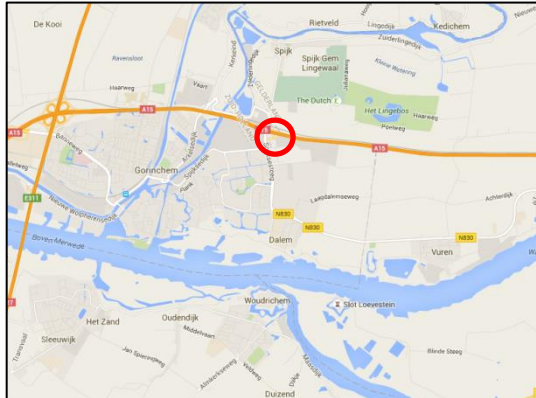
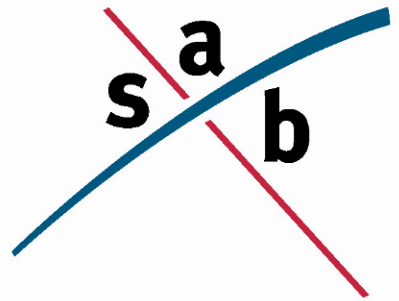
correspondentieadres
Postbus 479
6800 AL Arnhem

T [026] 357 69 11
F [026] 357 66 11
I www.sab.nl
E arnhem@sab.nl

KvK Arnhem 09122123

SAB • Amsterdam

SAB • Eindhoven

Links: topografische kaart van de omgeving van het plangebied en de globale ligging van het plangebied (rood omkaderd). Rechts: luchtfoto met globale ligging van het plangebied (rood omkaderd). Bron: Google Maps en Provincie Zuid-Holland. bewerking: SAB.

Het plangebied is in de huidige situatie onbebouwd en bestaat uit grasland. Het gras is drassig en op meerdere plekken zijn ondiepe poelen aanwezig. Aan de noordkant, net buiten het plangebied, is een brede watergang aanwezig. Navolgende afbeeldingen geven een impressie van het plangebied ten tijde van het veldbezoek.

Plangebied ten tijde van veldbezoek. 1) Plangebied, foto genomen vanuit zuidwestelijke hoek, 2) plangebied, foto genomen vanuit noordoostelijke hoek, 3) watergang net buiten plangebied, 4) drassige plekken in grasland.

SAB • Arnhem

bezoekadres
Frombergdwarsstraat 54
6814 DZ Arnhem

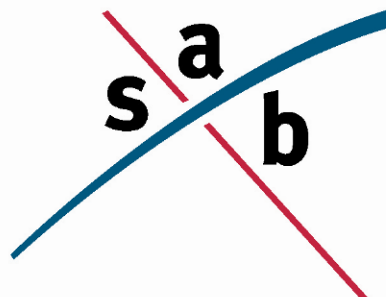
correspondentieadres
Postbus 479
6800 AL Arnhem

T [026] 357 69 11
F [026] 357 66 11
I www.sab.nl
E arnhem@sab.nl

KvK Arnhem 09122123

SAB • Amsterdam

SAB • Eindhoven

In de nieuwe situatie is er een hotel gerealiseerd. Het volledige complex omvat een hotel met 155 hotelkamers, bioscoop en casino, een grand cafe, congreszaal en 10 vergaderzalen. De bioscoop heeft 6 zalen en is geschikt voor in totaal 900 bezoekers. Navolgende verbeelding geeft een impressie van het plangebied in de nieuwe situatie.

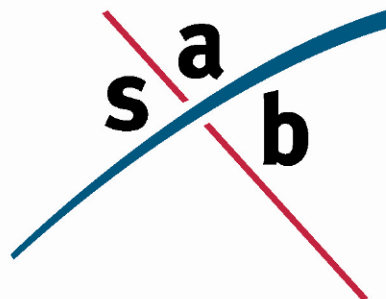
Impressie van het plangebied in de nieuwe situatie. Bron: Inbo Heerenveen.

GEBIEDSBESCHERMING

Bij gebiedsbescherming is onderscheid gemaakt tussen de Natuurbeschermingswet 1998, belangrijk weidevogelgebied en de Ecologische Hoofdstructuur (hierna: EHS). In de Natuurbeschermingswet 1998 worden Natura 2000-gebieden en beschermde Natuurmonumenten beschermd. Anders dan bij gebieds- en soortbescherming is de status als EHS en belangrijk weidevogelgebied niet verankerd in de natuurwetgeving van de Rijksoverheid, maar opgenomen in de omgevingsvisie en -verordening van de provincie.

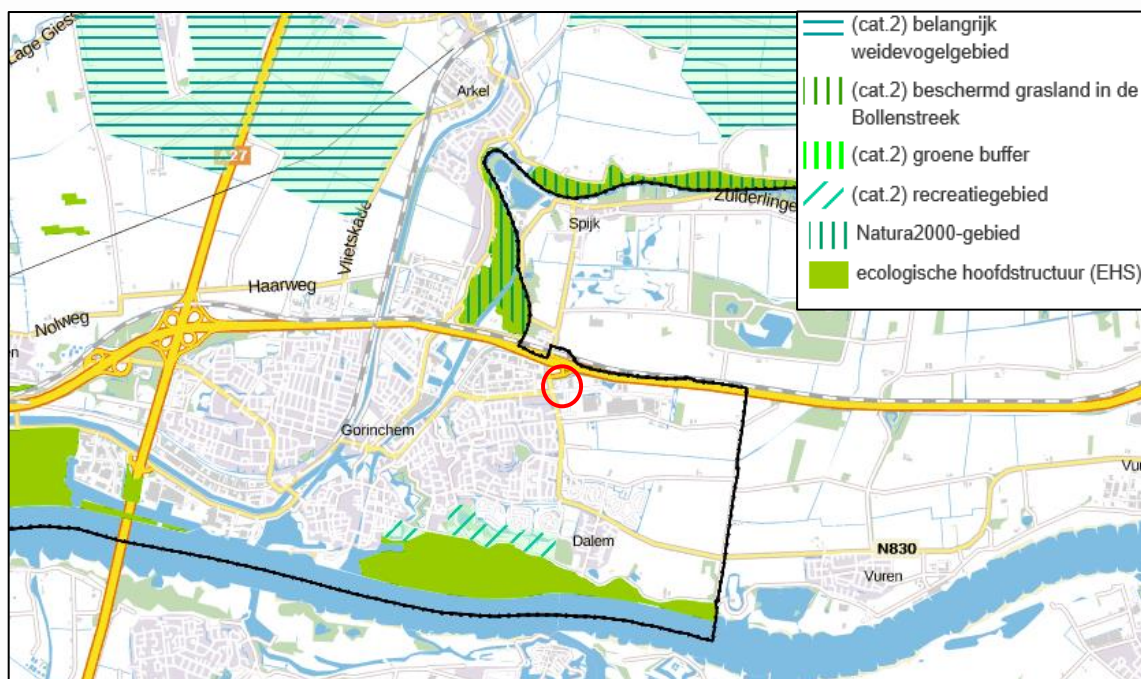
Het plangebied ligt niet in een gebied beschermd volgens de Natuurbeschermingswet 1998 (zie navolgende afbeelding). In een straal van 3 kilometer ligt geen Beschermde Natuurmonument maar zijn wel twee Natura 2000-gebieden aanwezig. Het betreft hier Natura 2000-gebied Lingegebied & Diefdijk-Zuid, op ongeveer 680 meter ten noordwesten van het plangebied, en Natura 2000-gebied Loevestein, Pompeveld & Kornsche Boezem, op ongeveer 2,4 kilometer ten zuiden van het plangebied.

Vanwege de tussengelegen A15 en woningen zijn directe negatieve effecten van het plan op deze Natura 2000-gebieden niet te verwachten. Bij indirecte negatieve effecten kan in dit geval vooral worden gedacht aan vermesting en verzuring door een verhoogde stikstofdepositie uit de lucht. Dit kan namelijk een gevolg zijn van een verkeerstaantrekkende werking bij realisatie van een hotel, bioscoop of casino. Het wordt echter niet waarschijnlijk geacht dat het plan een verkeerstaantrekkende werking tot gevolg heeft, omdat er ook in de huidige situatie al sprake kan zijn van verkeerbewegingen van en naar het plangebied.

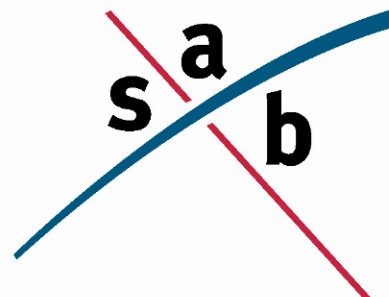
In de huidige situatie heeft het plangebied namelijk een gemengd karakter en is er gemengde bedrijvigheid tot en met milieucategorie 4 mogelijk. Hierbij kan gedacht worden aan autohandel en kantoorhandel. Aangezien er ook in de huidige situatie al bedrijvigheid tot en met milieucategorie 4 is toegestaan, wordt het niet waarschijnlijk geacht dat de realisatie van het Van der Valk complex een verhoogde stikstofuitstoot tot gevolg heeft. Er is in de nieuwe situatie derhalve geen sprake van een verhoogde stikstofdepositie in gebieden beschermd volgens de Nb-wet 1998 als gevolg van de beoogde plannen. Negatieve effecten van het plan op nabijgelegen Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten zijn derhalve niet te verwachten. Nader onderzoek in de vorm van een Voortoets Natuurbeschermingswet 1998 wordt niet noodzakelijk geacht.

Navolgende afbeelding illustreert de globale ligging van het plangebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden en de EHS.

Globale ligging van het plangebied (rood omkaderd) ten opzichte van het Natura 2000-gebieden en de EHS. Bron: Provincie Zuid-Holland. Bewerking: SAB.

Het plangebied ligt niet in de EHS, een belangrijk weidevogelgebied of een gebied met de status van beschermd grasland in de bollenstreek, groene buffer, recreatiegebied rond de stad of strategische reservering natuur. Het dichtstbijzijnde gedeelte van de EHS bevindt zich op ongeveer 670 meter ten noordwesten van het plangebied. De dichtstbijzijnde belangrijke weidevogelgebieden bevinden zich op ongeveer 2,6 kilometer ten noordwesten en ten noordoosten van het plangebied.

Aangezien het plangebied niet in de EHS, een belangrijk weidevogelgebied, of een gebied met de status van beschermd grasland in de bollenstreek, groene buffer, recreatiegebied rond de stad of strategische reservering natuur ligt, vormt de ligging van het plangebied ten opzichte van deze gebieden geen beperkingen voor de beoogde plannen. Vanwege de afstand, tussenliggende wegen en bestaande achtergrondverstoring uit de kern van Gorinchem zijn daarnaast geen negatieve effecten te verwachten op deze gebieden.

SOORTENBESCHERMING

Soortenbescherming is altijd van toepassing. In Nederland is de bescherming van soorten opgenomen in de Flora- en faunawet. Deze wet is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Als een ruimtelijke ingreep rechtstreeks kan leiden tot verstoring of vernietiging van bepaalde beschermde soorten of hun leefgebied, kan het project in strijd zijn met de Flora- en faunawet. Voor het beoordelen van de doorwerking van het aspect soortenbescherming moet worden nagegaan of het plangebied beschermde plant- en diersoorten herbergt. De mogelijke negatieve effecten van de ingreep op betreffende soorten moeten worden beschreven.

Algemeen voorkomende soorten

Een deel van de in Nederland door de Flora- en faunawet beschermde soorten worden niet direct door uitsterven bedreigd. Deze soorten zijn wel beschermd, maar vallen onder het lichte beschermingsregime van de Flora- en faunawet (tabel 1). Voor deze soorten geldt dat aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen op basis van een vrijstelling mogelijk is, zonder dat er sprake is van procedurele consequenties. Voorbeelden van dergelijke soorten zijn egel, haas en bruine kikker. Het is mogelijk dat soorten die vallen onder het lichte beschermingsregime, voorkomen in het plangebied. Echter, nader onderzoek naar deze soorten is niet noodzakelijk.

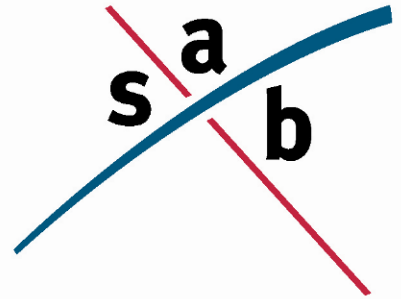
Strikt beschermde soorten

Een aantal van de mogelijk voorkomende soorten is meer strikt beschermd. Voor deze soorten moet bij aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen mitigerende maatregelen worden getroffen en dient mogelijk een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Hieronder wordt een beschrijving gegeven per soortgroep van het (mogelijk) voorkomen van deze strikt beschermde soorten.

Vaatplanten

Volgens verspreidingsgegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna (hierna: NDFF) komt ruig klokje, steenbreekvaren en tongvaren in de buurt van het plangebied voor.

De biotoop van ruig klokje bestaat uit lichte loofbossen, hakhout en beschaduwde beekoevers. De soort vereist een vochtige en vaak kalkhoudende grond. De grond in het plangebied is vochtig te noemen, vanwege de aanwezige drassige plekken. Echter van licht loofbos, hakhout of een beschaduwde beekoever is in het plangebied geen sprake. Daarnaast is ruig klokje volgens de meest recente (<3 jaar) verspreidingsgegevens van de NDFF niet in het plangebied of in de directe omgeving waargenomen. Ruig klokje wordt vanwege het ontbreken van een geschikt biotoop en recente waarnemingen niet in het plangebied verwacht.

Twee van deze vaatplanten vereisen stenige elementen als groeiplaats. De biotoop van steenbreekvaren bestaat bijvoorbeeld uit oude (afgebrokkelde) muren van sluizen en kaden. De biotoop van tongvaren bestaat uit vochtige muren, waterputten, straatputten, grachtkanten, sluismuren en basaltglooiingen. De soort kan ook voorkomen in vochtige en beschutte bossen en bosranden. Dergelijke stenige elementen zijn niet in het plangebied aanwezig. Steenbreekvaren en tongvaren worden derhalve niet in het plangebied verwacht.

Tijdens het veldbezoek zijn er een aantal algemene plantensoorten aangetroffen. Dit betreft onder andere grote brandnetel, smalle weegbree en kluwenzuring. Voor deze soorten geldt echter een vrijstelling voor wat betreft de flora- en faunawet.

Grondgebonden zoogdieren

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF komt de das en de bever in de buurt van het plangebied voor.

De biotoop van de das bestaat voornamelijk uit kleinschalig akker- en weidelandschap met verruigde elementen in de vorm van bosjes, heggen en houtwallen. Het plangebied vormt geen geschikte leefomgeving voor de das, vanwege de afwezigheid van structuurrijke groene elementen, bomen, heggen en struwelen. Daarnaast zijn er tijdens het veldbezoek geen sporen van de das in het plangebied aangetroffen. De das is derhalve niet in het plangebied te verwachten.

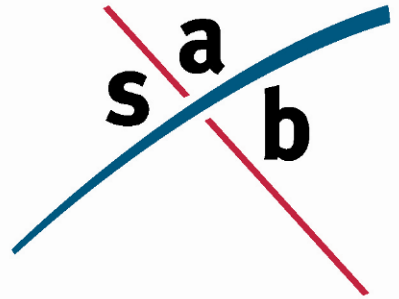
De biotoop van de bever bestaat uit rustige rivieren en meren omzoomd door broekbossen met bomen als wilg en es. Een dergelijk biotoop is niet in het plangebied aanwezig. De aanwezigheid van de bever in het plangebied is daardoor uitgesloten.

Vaste rust- en verblijfplaatsen van overige strikt beschermde soorten worden, vanwege de afwezigheid van bomen, watergangen met een natuurlijke overs, houtwallen struwelen en oude huizen en schuren niet in het plangebied verwacht.

Vleermuizen

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF komen meerdere soorten vleermuizen in de buurt van het plangebied voor. Het betreft de soorten gewone dwergvleermuis, gewone grootvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis. Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn streng beschermd. Dit betreft zowel de dieren zelf als al hun verblijfplaatsen, essentiële vliegrou-tes en essentieel foerageergebied zijn beschermd.

Vleermuizen verblijven overdag over het algemeen in bomen (in holtes, holen of achter loszittend schors) of in gebouwen (in spouwmuur, onder dak, achter gevelbetimmering, etc.). Het plangebied bestaat uit een perceel met grasland, waar bomen en gebouwen ontbreken. Verblijfplaatsen van gebouwbewonende en boombewonende vleermuissoorten zijn derhalve uit te sluiten in het plangebied.

Naast verblijfplaatsen zijn ook essentiële vliegroutes en essentieel foerageergebied beschermd. Vliegroutes zijn lijnvormige elementen, vaak een bomenrij, waaraan vleermuizen zich oriënteren. Deze oriëntatie hebben ze nodig om zich van hun verblijfplaats naar hun foerageergebied te verplaatsen. In het plangebied zijn geen bomen aanwezig en is derhalve ook geen sprake van een doorlopende bomenrij. Van een essentiële vliegroute zal in het plangebied derhalve geen sprake zijn.

Vleermuizen foerageren voornamelijk in en rond bomen, boven moerasgebied of open water en ook boven bloemrijk grasland en langs dijken. Binnen de grenzen van het plangebied bevinden zich geen bomen of andere groenstructuren. Van een essentieel foerageergebied in het plangebied zal derhalve geen sprake zijn.

Vogels

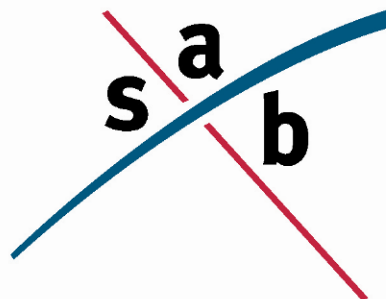
Voor wat betreft de bescherming van de inheemse vogelsoorten, zijn deze grofweg in twee groepen te verdelen. Enerzijds soorten waarbij hun nest en functionele leefomgeving is beschermd gedurende de periode dat ze aan het broeden zijn; anderzijds de soorten waarbij hun nesten en functionele leefomgeving het hele jaar door zijn beschermd. Globaal loopt de periode waarin vogelsoorten in Nederland broeden van half april tot half augustus. Echter, als buiten deze periode vogels broeden zijn ook die beschermd.

Het plangebied bestaat uit een perceel met grasland net buiten de kern van Gorinchem. Nesten van huis- en gierzwaluwen worden niet in het plangebied verwacht, aangezien deze soorten in gebouwen broeden. Andere jaarrond beschermde vogelsoorten die in de omgeving van het plangebied kunnen voorkomen, maken hun nesten in hoge bomen in agrarisch en open gebied (buisdier, boomvalk, havik, roek, sperwer, wespandief), in oude schuren of bomen in kleinschalig agrarisch landschap (steenuil, kerkuil, ransuil), langs stromende beken (grote gele kwikstaart) en op speciale nestpalen (ooievaar). Deze elementen zijn niet in het plangebied aanwezig, nesten van deze jaarrond beschermde vogelsoorten zijn derhalve niet te verwachten.

Reptielen

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF komen er geen reptielen in de buurt van het plangebied voor.

Reptielen komen voornamelijk voor in overgangsvegetaties van bijvoorbeeld heide naar bos. Een dergelijke vegetatie is in het plangebied niet aanwezig. De ringslang komt soms in cultuurgebied voor, maar is sterk gebonden aan ruige en geleidelijk aflopende oevers van watergangen. In het plangebied is geen watergang aanwezig. Ten noorden van het plangebied bevindt zich wel een watergang, deze beschikt echter niet over geleidelijk aflopende oevers. Daarnaast ontbreken broeihopen voor de eierafzet en hopen, steen- en houthopen en oude gebouwen die de ringslang als overwinteringsplaats kan gebruiken. Vanwege het ontbreken van een geschikte leefomgeving voor de ringslang, wordt deze soort niet in het plangebied verwacht. Derhalve is de aanwezigheid van reptielensoorten in het plangebied niet te verwachten.

Amfibieën

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF komt de alpenwatersalamander, heikikker, kamsalamander en rugstreeppad in de buurt van het plangebied voor.

Twee van deze amfibiesoorten komen in een kleinschalig landschappelijk landschap voor met heggen, struwelen en bospercelen. De biotoop van de alpenwatersalamander bestaat uit beboste gebieden en kleinschalige landschappen met heggen en struwelen. De soort is voor wat betreft voortplantingsbiotoop niet kieskeurig en komt in allerlei typen water voor. De biotoop van de kamsalamander bestaat uit kleinschalige landschappen met bospercelen, heggen en struwelen. Veel vindplaatsen zijn beek- of rivierbegeleidend. Het plangebied bestaat uit een perceel met drassig grasland net buiten de kern van Gorinchem. Ruige groenstructuren zoals heggen, struwelen en bospercelen zijn niet in het plangebied aanwezig. De alpenwatersalamander en de kamsalamander worden vanwege het ontbreken van een geschikt biotoop niet in het plangebied verwacht.

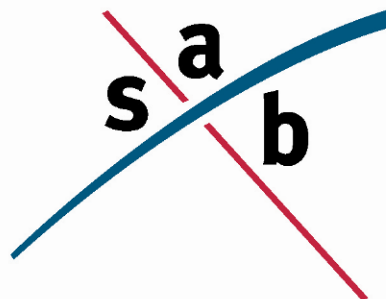
De biotoop van de heikikker bestaat uit vochtige heidegebieden, waar sprake is van veenvorming en in hoog- en laagveengebieden. Een dergelijk stabiel en natuurlijk biotoop is niet in het plangebied aanwezig. De heikikker wordt vanwege het ontbreken van een geschikte leefomgeving niet in het plangebied verwacht.

De rugstreeppad komt voornamelijk voor langs de grotere rivieren en op de hogere zandgronden. De soort is een echte pionier die zich ingraaft in loszittend zand en ondiepe poelen gebruikt voor de voortplanting. Vergraafbaar zand is niet in het plangebied aanwezig, aangezien de grond volledig is begroeid met gras. Op het perceel zijn echter wel verschillende ondiepe poelen aanwezig. Volgens de meest recente (<3 jaar) verspreidingsgegevens van de NDFF zijn er echter geen rugstreeppadden in het plangebied en in de omgeving van het plangebied waargenomen. Het is daardoor niet te verwachten dat de rugstreeppad de poelen in het plangebied gebruikt voor de voortplanting. Gezien het plangebied niet uit een zandig terrein bestaat en gezien recente waarnemingen van de rugstreeppad in de omgeving ontbreken, wordt de rugstreeppad niet in het plangebied verwacht.

In de bouwfase kan het terrein mogelijk wel een geschikte leefomgeving voor de rugstreeppad vormen, als het uit braakliggend terrein met vergraafbaar zand bestaat. Tijdens de bouwwerkzaamheden dient daarom rekening gehouden te worden met rugstreeppadden om een kolonisatie van deze soort te voorkomen. Aanbevolen wordt om eventuele natte plekken te dempen (na controle op individuen en eisen) en het plangebied zo kort mogelijk braak te laten liggen. Tevens wordt geadviseerd een amfibiescherm rondom het plangebied te plaatsen. Als deze voorzorgsmaatregelen genomen worden voor de rugstreeppad, zijn negatieve effecten op vaste rust- of verblijfplaatsen van strikt beschermde amfibieën niet te verwachten met de beoogde ontwikkelingen.

Vissen

Ten noorden van het plangebied is een watergang aanwezig. Deze ligt echter niet binnen de grenzen van het plangebied. Vanwege de afwezigheid van een watergang in het plangebied, is de aanwezigheid van strikt beschermde vissoorten uit te sluiten. Nader onderzoek hiernaar wordt niet noodzakelijk geacht.

Insecten en overige ongewervelden

Beschermde insectensoorten en andere beschermde ongewervelden eisen een zeer specifiek habitat. Deze soorten komen in stabiele habitattypen voor zoals heiden en venen. Een dergelijke stabiel habitatype is niet in het plangebied aanwezig. Beschermde insecten en andere ongewervelden zijn daarom niet in het plangebied te verwachten.

CONCLUSIE

Op een perceel aan de Franklinweg te Gorinchem is men voornemens om een hotel met aangrenzende parkeergelegenheid te realiseren. Nader onderzoek voor wat betreft gebiedsbescherming in relatie tot de Natuurbeschermingswet 1998, de Ecologische Hoofdstructuur en belangrijk weidevogelgebied is niet noodzakelijk. De beoogde plannen hebben geen negatief effect op deze gebieden. Om die reden staat het aspect gebiedsbescherming de uitvoerbaarheid van het plan niet in de weg.

Inzake soortenbescherming worden strikt beschermde vaatplanten, grondgebonden zoogdieren, vleermuizen, vogels, reptielen, vissen, insecten en overige ongewervelden niet in het plangebied verwacht. Aan gaande strikt beschermde amfibieën, kan het plangebied in de bouwfase mogelijk een geschikte leefomgeving voor de rugstreeppad vormen wanneer het uit braakliggend terrein met vergraafbaar zand bestaat. Tijdens de bouwwerkzaamheden dient daarom rekening gehouden te worden met rugstreeppadden om een overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen. Aanbevolen wordt om eventuele natte plekken in deze fase te dempen (na controle op individuen en eisnoeren) en het plangebied zo kort mogelijk braak te laten liggen. Tevens wordt geadviseerd een amfibiescherm rondom het plangebied te plaatsen. Als deze voorzorgsmaatregelen voor de rugstreeppad in acht worden genomen, zijn negatieve effecten op vaste rust- of verblijfplaatsen van strikt beschermde amfibieën niet te verwachten en staat de Flora- en faunawet de uitvoerbaarheid van het plan niet in de weg.

BROEDPERIODE VOGELS EN ZORGPLICHT

Het is waarschijnlijk dat algemeen voorkomende vogelsoorten in of direct rond het plangebied broeden tijdens de broedperiode (half maart tot half augustus). De geplande werkzaamheden kunnen verstorend werken op deze broedende vogels. Er is dan sprake van overtreding van de Flora- en faunawet. Bij dergelijke ruimtelijke ingrepen adviseren wij om deze buiten de broedperiode te starten.

Daarnaast dient te allen tijde rekening gehouden te worden met de zorgplicht. De zorgplichtbepalingen (artikel 2) uit de Flora- en faunawet zijn altijd, overal en voor iedereen van toepassing. Iedereen moet voldoende zorg in acht nemen voor alle in het wild levende dieren, planten en hun leefomgeving. Dit kan bijvoorbeeld door de werkzaamheden te verrichten buiten kwetsbare periodes (het voortplantings- en winterslaapseizoen). Ook kan er gefaseerd worden gewerkt om dieren de kans te geven om te vluchten. Verder mogen werkzaamheden die een verstorend effect op broedende vogels hebben niet uitgevoerd worden.

SAB • Arnhem

bezoekadres
Frombergdwarsstraat 54
6814 DZ Arnhem

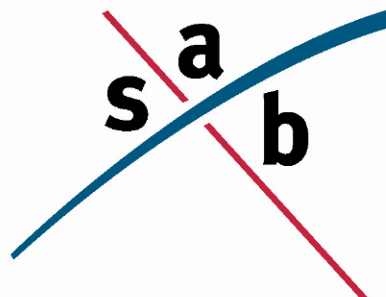
correspondentieadres
Postbus 479
6800 AL Arnhem

T [026] 357 69 11
F [026] 357 66 11
I www.sab.nl
E arnhem@sab.nl

KvK Arnhem 09122123

SAB • Amsterdam

SAB • Eindhoven

VRIJBLIJVENDE AANBEVELINGEN

Naast de consequenties die voortkomen uit de Flora- en faunawet is ook een vrijblijvende aanbeveling te doen ten aanzien van de inrichting van het plangebied, namelijk:

- Als bomen en struiken worden geplaatst in de nieuwe situatie, bevelen wij inheemse boom- en struiksoorten aan. Deze soorten komen van oorsprong in Nederland voor. Dergelijke soorten zorgen voor een hogere biodiversiteit in het gebied dan uitheemse soorten. Inheemse soorten trekken bijvoorbeeld meer insecten aan dan uitheemse soorten. Er is dan meer voedsel voor bijvoorbeeld vogels en vleermuizen voorhanden.
- er kunnen nestpannen of neststenen worden aangebracht ten behoeve van huismussen en gierzwaluwen. Deze beschermde soorten verliezen steeds meer nestmogelijkheden.

GERAADPLEEDE LITERATUUR

Gemeente Gorinchem, 2010. Toelichting Bedrijventerrein Oost II, Gemeente Gorinchem.

Inbo, 2015. Van der Valk Gorinchem. Projectnummer 10234, 4 november 2015. Inbo, Heerenveen.

Lenders, A., Marijnissen, C., Felix, R. 1993. Waarnemen en herkennen van Amfibieën en Reptielen in het veld, stichting RAVON, Nijmegen.

Netwerk Groene Bureaus, Gegevensautoriteit Natuur, Zoogdiervereniging. 2013. Vleermuisprotocol 2013.

Provincie Zuid-Holland, 2014. Verordening Ruimte 2014.

Van der Meijden, R. 2005. Heukels' Flora van Nederland, Wolters Noordhoff, Groningen/Houten.

Van Diepenbeek, A. 1999. Veldgids Diersporen, KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Van Uchelen, E. 2006. Praktisch natuurbeheer: amfibieën en reptielen, KNNV Uitgeverij, Utrecht.

www.zuid-holland.nl

www.quickscanhulp.nl

www.ravon.nl

www.rijksoverheid.nl

www.stowa.nl

www.synbiosys.alterra.nl

www.telmee.nl

www.vogelbescherming.nl

www.zoogdiervereniging.nl